

КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**«ФІЛОЛОГІЯ ТА ЛІНГВІСТИКА
У СУЧАСНОМУ СВІТІ»**

24–25 серпня 2018 р.

м. Запоріжжя

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:**Голова оргкомітету:**

Кирпиченко О.Е. — к.філол.н., доцент, директор Інституту іноземної філології Класичного приватного університету.

Члени оргкомітету:

Михед Т.В. — д.філол.н., професор, професор кафедри зарубіжної літератури Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Торкут Н.М. — д.філол.н., професор, завідувач кафедри англійської філології та зарубіжної літератури Інституту іноземної філології Класичного приватного університету.

Радишевський Р.П. — д.філол.н., професор, завідувач кафедри полоністики Інституту філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Пронкевич О.В. — д.філол.н., професор, директор Інституту філології Чорноморського національного університету імені Петра Могили;

Дяків Х.Ю. — к.філол.н., доцент, доцент кафедри міжкультурної комунікації та перекладу Львівського національного університету імені Івана Франка;

Литвак С.Я. — к.філол., доцент, професор кафедри теорії та практики перекладу Інституту іноземної філології Класичного приватного університету;

Мосісевич Л.В. — к.філол.н., доцент, заступник завідувача кафедри теорії та практики перекладу Інституту іноземної філології Класичного приватного університету;

Марінеско В.Ю. — к.філол.н., доцент, доцент кафедри теорії та практики перекладу Інституту іноземної філології Класичного приватного університету;

Петращук Н.Є. — к.філол.н., доцент, доцент кафедри німецької філології Львівського національного університету імені Івана Франка;

Смурова Л.І. — к.філол.н., доцент, професор кафедри теорії та практики перекладу Інституту іноземної філології Класичного приватного університету;

Шатова І.М. — к.філол.н., доцент, доцент кафедри англійської філології та зарубіжної літератури Інституту іноземної філології Класичного приватного університету.

Ф 54 **Філологія та лінгвістика у сучасному світі:** Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 24–25 серпня 2018 р. — Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2018. — 108 с.

ISBN 978-966-916-609-8

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на всеукраїнську науково-практичну конференцію «Філологія та лінгвістика у сучасному світі», яка відбулась на базі Класичного приватного університету 24–25 серпня 2018 р.

УДК 80«312»(063)

ISBN 978-966-916-609-8

© Класичний приватний університет, 2018

Метафорична вербалізація концепту <i>GEFÄHNIS</i> крізь призму просторових явищ у сучасних німецьких художньому та публіцистичному дискурсах Томнюк Л. М.	53
Когнітивний аспект інтерпретації функціонування емоцій Цинтар Н. В.	58
НАПРЯМ 4. ЗАСОБИ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ	
Аналіз медіа-брендингу України Покотильська І. П.	63
НАПРЯМ 5. ЗАГАЛЬНЕ, ПОРІВНЯЛЬНО-ІСТОРИЧНЕ, ТИПОЛОГІЧНЕ МОВОЗНАВСТВО	
Особливості функціонування інтернет-дискурсу у сучасному мовному просторі Щербак Г. В.	68
НАПРЯМ 6. ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ПЕРЕКЛАДУ	
Відповідники лексем на позначення концептів негативних емоцій у російському перекладі ліричної драми І. Франка «Зів'яле листя» Григорук С. І.	74
Крос-лінгвістичні аспекти передачі термінологічного апарату дисципліни «методика навчання іноземних мов» Орлова Н. В.	79
Особливості відтворення емоційно маркованої лексики у перекладі драми (на матеріалі англомовної п'єси американського драматурга Едварда Олбі «Хто боїться Вірджинії Вульф» Пасенчук Н. В.	84
НАПРЯМ 7. ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ, ПОРІВНЯЛЬНЕ ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО	
Характер співвідношення ремарочного тексту автора з сценічним втіленням режисера Капельюх Д. П.	88
Психотип персонажа vs типу особистості персонажа: кореляція понять Скляр І. О.	91
Поняття епічності в літературознавстві Стасик М. В.	94

Под общ. рук. Ю.Д. Апресяна. М.: Школа «Языки русской культуры», 1997. С. 441–445.

8. Франко І. «Зів'яле листя»: Лірична драма / Пер. польськ. мовою К.Ф.Ангельської; Пер. рос. мовою А.А. Ахматової; Упоряд. і вступ. стаття М.М. Ільницького. Львів: Каменяр, 2004. 183 с.

КРОС-ЛІНГВІСТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕДАЧІ ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО АПАРАТУ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ»

Орлова Н. В.

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри іноземних мов

Навчально-наукового інституту іноземних мов

Черкаського національного університету

імені Богдана Хмельницького

м. Черкаси, Україна

В період зростання інтеграції українського освітнього простору в європейську систему, а також вибудовування теоретичних і практичних аспектів навчання іноземних мов на традиціях, що були започатковані в англomовних країнах, правильне відтворення термінів як загальної методичної науки, так і методики навчання іноземних мов, має важливе значення для розуміння змістового наповнення термінологічних одиниць і для доречного використання прийомів, методів, засобів і технік, що номіналізуються термінами.

Спеціалізовані матеріали з методики навчання іноземних мов, що містять факти, пов'язані з історичним підґрунтям формування і розвитку дисципліни, і сучасні напрацювання теоретиків і практиків, які навчають іноземних мов дітей різних вікових категорій, слугують релевантними джерелами для впровадження у сучасній

українській школі та закладах дошкільної освіти. І, як свідчать методичні видання, що з'являються на полицях українських книжкових крамниць, або публікації, що присвячені аспектам навчання іноземних мов, існує необхідність у правильному перекладі вузько-спеціалізованої професійної літератури та розвитку стандартизованого відтворення термінологічного апарату дисципліни «Методика навчання іноземних мов».

Центральною проблемою сучасного термінознавства залишається упорядкування термінологій окремих галузей з постійною увагою до точних визначень наукових понять та зв'язків між ними, що має знаходити відтворення у відповідних термінопозначеннях. Основним завданням сучасного термінознавства є практичний аспект систематизації, упорядкування та стандартизації наявної наукової термінології шляхом створення галузевих словників, довідників, посібників тощо. Нажаль, попри увагу до закордонних джерел, англomовна лексика дисципліни «Методика навчання іноземних мов» майже не досліджувалась у вітчизняному термінознавстві.

Актуальна роль міжнародного професійного співробітництва, академічна мобільність викладацького складу, професійне он-лайн спілкування потребує професійно-лінгвістичного розвитку педагогів. Основне завдання під час перекладу методичної лексики полягає у перекладі або тлумаченні та фіксації дефініцій методичної термінологічної системи, які б відповідали міжнародним стандартам, для чого важливо правильно відтворити англomовні терміни українською мовою. Так, наприклад, англійські терміни *jigsaw tasks* та *jigsaw reading* були некоректно перекладені без урахування змістовної складової, і, як наслідок, статтями та посібниками поширюються недолугі варіанти завдання «ажурної пилки» [1] та читання зигзагом або ланцюжком [2], які не лише не відповідають термінам-оригіналам, але й спотворюють змістове навантаження безпосередньої навчальної діяльності. Було б доречно, щоб подібні переклади були прибрані з підручників і замінені на ті, що відповідають

реаліям, як-то завдання-головоломки, читання за методом збирання пазлів.

Отже, важливо приділяти увагу саме коректному перекладу і міжмовному співставленні методологічних термінів у фаховій та науковій літературі. Для цього потрібно звернути увагу на специфічну природу терміну. Адже під терміном розуміється слово або словосполучення, що означають поняття професійної галузі знань або діяльності. За кількістю складових компонентів терміни є по різному структуровані. Так, однослівні терміни, або терміни-слова, є моноксемними. До них можна віднести також і складні терміни, що утворені складанням основ і мають злиття або написання через дефіс. Прикладами можуть слугувати наступні *self-identity* самовизначення, *self-concept* «Я»-концепція тощо. Складові терміни, або терміни-словосполучення, є багатоконпонентними термінами. Основним критерієм розгляду терміна-словосполучення як однієї номінативної термінологічної одиниці слугує його вживання для називання одного поняття. Найважливішою ознакою складних термінів методичної спрямованості є їхня відтворюваність у професійні сфері, вживання для вираження конкретного методико-педагогічного поняття. Отже, за кожним складним терміном має стояти усталена, стандартно відтворювана структура складного професійного поняття: формат уроку *PPP (Presentation – Practice – Produce)* як *ППП (Презентація – Практика – Продукування)*. Крім того, оскільки методика навчання іноземних мов має розгалужені міждисциплінарні зв'язки з педагогікою, дидактикою, психологією, фізіологією та іншими дисциплінами, варто враховувати наявність термінів, притаманних тим галузям, у апараті методичної науки. Таким чином терміни забезпечать здобувачів вищої освіти, методистів, вчителів комплексом міжгалузевих сучасних знань, які включатимуть не лише методику навчання іноземних мов.

Під час опрацювання перекладів і міжмовних співставлень методологічної термінології, не завадить брати до уваги і розподіл їх

за наступними групами: а) безпосередньо вузькоспеціальні терміни, як то *Cooperative Language Learning Кооперативне або Спільне навчання іноземної мови, The Whole Language Method Метод цілісної мови, rote learning vs meaningful learning механічне заучування проти змістовного навчання*; б) міжгалузеві терміни, такі як *cognitive когнітивний, holistic холістичний*; в) загальнонаукові терміни, наприклад *validity цінність, валідність, criterion критерій* [3]. Це буде не лише полегшати успішному отриманню і здійсненню обміну інформацією, але й скеровувати потік інформації шляхом диференціації її за темами і проблемами як суто дисциплінарних, так і міждисциплінарних сфер. Цьому також сприяє наявність сформованої терміносистеми, що відображає систему знань з окремих дисциплін. Проте, сучасний стан української і англійської термінологічно-понятійних систем не є уніфікованим, оскільки англійська термінологія не завжди має аналоги, прямий переклад або еквіваленти українською мовою, через що і виокремлюють еквівалентні, безеквівалентні і частково еквівалентні терміни. Причинами часткової та повної безеквівалентності термінів можуть стати відсутність явища або предмету в окремій сфері; відсутність тотожного поняття та відмінності у лексико-стилістичних характеристиках. Саме останні два пункти притаманні термінологічно-понятійним системам психологічної науки англійської та української мов. З цього випливає потреба у порівняльних дослідженнях терміносистем і необхідність розробки прийомів перекладу безеквівалентних термінів, як наприклад згаданих на початку термінів. На практиці для цього використовуються наступні види перекладів:

- описовий, який дозволяє передати значення терміну досить точно, хоча і ускладнює синтаксичну структуру перекладеного тексту і обтяжує мову. Такий переклад термінів з патопсихології та клінічної психології дозволяє передати змістове наповнення: *Native Speakerism шовіністичні переконання про культурні, мовні та ме-*

тодологічні переваги носіїв мови; *phatic communion* емоційно-забарвлене спілкування, що об'єднує (фактичний зв'язок);

- калькування, під час якого можуть використовуватися граматичні і лексичні трансформації, наприклад заміна частини мови у словосполученні: *learner-centred lessons* учнівсько-центристські заняття, *language ego* мовне Его [3];

- транслітерація і транскрипція, які є прийнятними за умови надання роз'яснювальної фрази або дефініціювання конкретного концепту в тих випадках, коли можливо органічне включення запозичення в систему понять відповідної наукової або професійної сфери. Прикладами можуть слугувати *Suggestopedia* сугестопедія, *inhibition* інгібіція, *lateralisation* латералізація, *attribution* атрибутивність, *rebus reading* ребусне читання тощо [3]. Утім, слід зауважити, що останній спосіб, з одного боку, призводить до інтернаціоналізації термінологічних систем, а з іншого боку, наслідком такого процесу може стати ряд необґрунтованих запозичень, які не прикрасять українську мову, а ще можуть змінити терміносистему в цілому.

Отже важливою залишається відповідність термінології англійської та української мов для подальшого її використання у спілкуванні професійної спрямованості та при опрацюванні спеціальної наукової та фахової літератури, під час чого має застосовуватися ґрунтовна та досить складна науково-методична термінологія. Під час перекладу всі зусилля мають покладатися на максимальне наближення до сучасної україномовної категорійно-поняттєвої системи.

Література:

1. Смелянська В.В. Використання Jigsaw Reading на початковому етапі навчання іноземної мови у студентів вищої мовної школи [Інтернет ресурс]. Режим доступу: http://visnyk.chnpu.edu.ua/?wpfb_dl=2982.

2. Аношкова Т. Інноваційні тенденції у викладанні іноземної мови в контексті Євроінтеграції [Інтернет ресурс]. Режим доступу:

http://www.kamts1.kpi.ua/sites/default/files/files/anoshkova_innovatsiini.pdf.

3. Англо-український та українсько-англійський словник педагогічних та психологічних термінів і понять: Навчальний посібник для студентів і викладачів вищих навчальних закладів / Укладач Орлова Н.В. – Черкаси: Вид. від. ЧНУ імені Б. Хмельницького, 2010. – 188 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДТВОРЕННЯ ЕМОЦІЙНО МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ У ПЕРЕКЛАДІ ДРАМИ (НА МАТЕРІАЛІ АНГЛОМОВНОЇ П'ЄСИ АМЕРИКАНСЬКОГО ДРАМАТУРГА ЕДВАРДА ОЛБІ «ХТО БОЇТЬСЯ ВІРДЖИНІ ВУЛЬФ»

Пасенчук Н. В.

*аспірант кафедри перекладознавства та прикладної лінгвістики
Херсонського державного університету
м. Херсон, Україна*

Літературні пошуки Едварда Олбі досить складні та багатогранні, тому навколо його п'єс постійно точаться наукові дискусії та суперечки. Художня манера драматурга не піддається єдиному трактуванню з огляду на його п'єси раннього та пізнього періодів. П'єси Е. Олбі поєднують риси різних течій. У вітчизняному літературознавстві Е. Олбі розглядається як представник американського варіанту «театру абсурду» [1, с. 208]. Це пов'язано передусім із лейтмотивами та поетикою п'єс, що визначає творчу манеру драматурга.

Яскравим прикладом антидрами в його творчому доробку п'єса «Хто боїться Вірджинії Вульф?» («*Who's Afraid of Virginia Woolf?*», 1962), яка є психологічною драмою, непередбачуваною в своїх поворотах та подіях. Заголовок п'єси Е. Олбі «*Who is Afraid of Virginia*